

Ett öppet landsting för jämlik hälsa, mångfald och valfrihet

Landstingsvalet 2010 är ett ideologiskt val som handlar om vilken typ av välfärdssystem vi vill ha – Ett där behoven styr eller ett där plånboken gör det. Vi socialdemokrater bygger våra idéer på en övertygelse om allas lika värde och solidaritet med alla människor. Det är för oss vägledande i alla val om hur hälso- och sjukvården ska finansieras, fördelas och organiseras tillika hur Landstinget Sörmland ska styras. Växande klyftor föder otrygghet och befäster klassamhället medan ett sammanhållet samhälle bidrar till att berika människan.

Det yttersta målet för en socialdemokratisk politik är och förblir alla människors frihet och möjlighet att kunna leva ett gott och rikt liv. En grundläggande förutsättning är en god hälsa. Därför utgör också en jämlik hälso- och sjukvårdspolitik fundamentet i socialdemokratisk välfärdspolitik.

Socialdemokraterna i Sörmland går till val på en politik för jämlik hälsa, mångfald och valfrihet. För ett rikt kulturliv och utveckling i en hållbar, livskraftig region. En politik som bygger på vår vision om det öppna landstinget som tar ansvar för medborgare, personal och patienter. En politik som slår fast att varje individ är unik och att alla ska behandlas likvärdigt. Vi fäster oss inte vid olikheter, utan bejakar mångfald. Ett öppet landsting innebär hög tillgänglighet, god service och god vård men också ett landsting där varje människa äger rätten att definiera sig själv.

Hälso- och sjukvården ska vara jämlik och jämställd, öppen för alla, med högsta kvalitet, säkerhet och god service. Alla ska ha rätt till bra kvalitet och god tillgänglighet oavsett var man bor, vem man är, vad man tjänar, kön eller vilken religion man tillhör. Det ska alltid vara behov som ska styra, därför ska makten över hälso- och sjukvården ligga i demokratins händer och finansieringen ske gemensamt och solidariskt via skatten.

Socialdemokraterna har alltid varit en frihetsrörelse och en stark försvarare av individens rätt till frihet. Vi bejakar valfriheten för patienten och en mångfald av aktörer som vill bidra till välfärden, men inte företagens rätt att välja bort patienter. Medborgarens rätt till inflytande, god kvalitet och jämlik vård får aldrig begränsas till att vara kund på en marknad. I vårt landsting kommer därför varje skattekrona i vård och omsorg att användas där den ger bäst resultat för medborgarnas hälsa.

Kulturens stora egenvärde och betydelse för mänsklig utveckling och hälsa är en primär grund för att utveckla ett hållbart samhälle. Socialdemokraterna i Sörmlands vision om fri kultur innebär att alla medborgare aktivt ska kunna delta i kulturlivet. Socialdemokraterna i Sörmland står för en progressiv kulturpolitik för ett levande kulturliv som stimulerar till kreativitet och förnyelse. Kulturen ska såväl inspirera som inspireras av och ge bidrag till den nationella och internationella kulturen. Som

en viktig del i detta arbete ingår även att främja och utveckla Sörmlands rika folkbildnings- och folkhögskoletradition.

- Landstingets samtliga verksamheter ska bidra till ett gott liv för invånarna – för hälsa och trygghet i vardagen och för en livskraftig framtida region.
- Landstingets verksamhet ska bedrivas ansvarsfullt och i ekonomisk balans.
- Kvalitet och patientsäkerhet är grunden för hur Socialdemokraterna vill forma hälso- och sjukvården.
- Landstinget ska erbjuda en effektiv och högkvalitativ vård med korta väntetider.
- Sjukvård ska ges efter behov, vara demokratiskt styrd och vara solidariskt finansierad via skatten.
- Landstinget ska utveckla miljöarbetet så att Sörmland blir ett ledande miljölandsting i Sverige och ska aktivt arbeta för en förbättrad och långsiktigt hållbar infrastruktur och kollektivtrafik.
- Landstingsfullmäktige som den ytterst beslutande och enda direktvalda regionala församlingen i länet ska stärka sin roll som samlande kraft för invånarna i Sörmland och sin påverkan för landstingets utveckling.
- Landstinget Sörmland ska verka för att Sörmland ska bli ett levande och progressivt kulturlän.
- Socialdemokraterna ska verka för att ta det fulla ansvaret för personalpolitiken, med ambitionen att landstinget ska bli en mönsterarbetsgivare som främsta målsättning.

En hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande hälso- och sjukvård

Dagens syn på hälso- och sjukvård präglas främst av symptombehandling och reparerande vid sjukdom och ohälsa. Det krävs ett ändrat synsätt där en helhetssyn på människan genomsyrar vården. Hälso- och sjukvården ska flytta fokus från sjukdomsbehandling till förebyggande och hälsofrämjande arbete. Alla medborgare ska ha inflytande över sin egen vård och hälsa samt kunna påverka vårdens innehåll samt när och hur vården ges. Detta är inte minst viktigt för alla dem som på grund av en kronisk sjukdom lever i tät kontakt med vården.

Folkhälsa är en viktig välfärdskomponent. Folkhälsofrågor handlar om rättvisa och jämlikhet. Dagens skillnader i livsvillkor mellan olika grupper visar sig i form av ojämlik hälsa. En väl fungerande generell välfärdsolitik är ett viktigt verktyg i arbetet med att uppnå god folkhälsa. Hälsa hänger i hög grad samman med

ekonomisk trygghet, starka sociala nätverk och vilka resurser vi bär med oss i form av trygga uppväxtförhållanden och utbildningsbakgrund. En politik för minskade klassklyftor, mot segregation, diskriminering och utanförskap ger stora hälsovinster. Varje hinder som begränsar möjligheten till delaktighet och självständighet i samhället är en begränsning i välfärd och därmed en folkhälsofråga.

För att motverka spridning av sexuellt överförbara sjukdomar krävs ett målmedvetet och strategiskt arbete. Att smittas av sexuellt överförbara sjukdomar innebär såväl fysiska besvär som psykosociala problem. Det handlar om att motverka spridning genom kunskap, påverka attityder och beteenden. Detta måste ske både på ett generellt plan men också riktat mot särskilt utsatta grupper. Det handlar också om att hälso- och sjukvården ska arbeta med att förenkla och underlätta för patienter att så tidigt som möjligt söka vård.

Livsstilssjukdomar ska aktivt motverkas genom gemensamma insatser och satsningar som är offentligt finansierade. I första hand handlar det om att satsa på det förebyggande arbetet. Viktiga beståndsdelar i detta arbete är att använda sig av hälsokonsekvensbeskrivningar och hälsoekonomiska analyser vid politiska beslut av strategisk betydelse. Det förebyggande arbetet ska förstärkas genom ökade insatser på forskning, utbildning, information och personlig rådgivning, till exempel när det gäller riskbruk och kostvanor. Den miljömedicinska kompetensen ska utökas. Att bevara och förbättra hälsan är avgörande för livskvaliteten hos varje enskild människa.

- Vi vill stärka och utveckla folkhälsoarbetet i syfte att uppnå en jämlik hälsa.
- Vi ska införa ett system där resurserna styrs till de grupper som har störst behov av vård
- Vi avser att vidareutveckla samarbetet mellan landstingets olika verksamheter och utöka samarbetet med andra aktörer såsom kommuner och föreningsliv för att bredda folkhälsoarbetet.
- Vi ska verka för att nya, godkända, specialiteter integreras i den traditionella vården som t ex kiropraktorer och naprapater.
- Vi anser att landstinget ska följa nationella riktlinjer och välkomnar en certifiering av alla som ger hälso- och sjukvård, privata såväl som offentliga
- Vi avser att förbättra utbildningen och fortbildningen av sjukvårdspersonalen i läkemedelskunskap och kunskap om behandlingsmetoder som alternativ till läkemedel t ex. fysisk aktivitet i sjukdomsprevention och sjukdomsbehandling (FYSS) och fysisk aktivitet på recept (FAR).
- Vi vill verka för att landstinget under mandatperioden aktualiserar ett arbete i syfte att alla män mellan 60-70 år ska erbjudas PSA-kontroll vart annat år.

En tillgänglig och trygg närvård

God vård av högsta kvalitet nära patienten ska vara fundamentet i den sörmländska hälso- och sjukvården. En god kvalitet förutsätter nära samverkan mellan kommunal omsorg, närvård och sjukhusvård. Den nära vården, både planerad och akut, ska bygga på trygghet, tillgänglighet, kontinuitet och valfrihet. Att känna förtroende och tillit till vården, tillika makt över sina egen situation, har en avgörande betydelse för resultatet av behandlingen. Motivation och aktuell kontinuerlig information påskyndar tillfrisknandet.

Patienterna har rätt till fast vårdkontakt samtidigt som de som inte anser sig behöva en sådan ska känna sig trygga i att få vård när de behöver det vid hälsocentraler med väl fungerande vårdteam. Närvården ska organiseras utifrån ett lokalt perspektiv och lokala behov. Enbart behov ska vara grund för den vård en patient erbjuds. Vid de tillfällen och tillstånd som kräver mer kvalificerad vård än den nära vården kan ge ska specialiserad och högspecialiserad ges på lika villkor. Detta ska gälla både fysiska och psykiska diagnoser.

Arbetet med rehabilitering av människor med funktionsnedsättning, kronisk sjukdom, multisjuka och långtidssjukskrivna ska prioriteras. En god och lyckad rehabilitering ökar livskvaliteten och möjligheten för människor i arbetsför ålder att återgå i arbete och ha ett väl fungerande socialt liv. En fungerande rehabilitering kräver ett tätare samarbete kring patienten. Samverkan mellan Landstinget och kommuner samt i förekommande fall arbetsgivare och arbetstigare samt Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan bör förbättras.

Närvården i Sörmland ska bli mer tillgänglig. Andelen patienter som kommer i kontakt med närvården samma dag som man söker ska öka. De medborgare som får tid för läkarbesök inom sju dagar ska bli fler. Tillgängligheten ska förbättras genom att satsa på flexiblare öppettider, mer resurser till sjukvårdsupplysning, användning av ny teknik men också genom att satsa en större del av hälso- och sjukvårdens resurser på den sjukvård som behövs ofta. Samverkan mellan sjukhusets specialstaveling och primärvården ska öka. Den nära sjukvården, i samverkan med kommuner och övrig sjukvård, ska utvecklas så att en större andel av vården sker nära dem som behöver den.

Ett ökat vårdutbud kommer att ge medborgarna större frihet att själva välja vård som tillgodoser det egna behovet. Alternativa driftformer kan fungera som komplement till den offentliga verksamheten och därmed utgöra ett led i arbetet med att utveckla den nära hälso- och sjukvården. För den enskilde patienten är det viktigast att tillgängligheten är god, att bemötandet är professionellt och att den vård som erbjuds håller hög medicinsk kvalitet. Oavsett vem som driver våra verksamheter ska kollektivavtal alltid finnas och meddelarfriheten för personalen garanteras. Inga sjukhus ska privatiseras eller läggas ut på entreprenad.

Brukarinflytande och brukarmedverkan ska stärkas. Patient, brukare och anhörig har en särskild insyn i vården och kommer med kloka synpunkter på hur vården kan förbättras. Dessa erfarenheter ska tas tillvara bättre.

- Vi avser att utveckla närvården i Sörmland utifrån kvalitet, tillgänglighet, kontinuitet, och rätt till fast vårdkontakt.
- Landstinget ska verka för att den nära sjukvården ska, i samverkan med kommuner och övrig sjukvård, utvecklas så att en större andel av vården sker nära de som behöver den.
- De fyra sjukhusen i länet ska vidareutvecklas.
- Vi vill prioritera rehabilitering och att landstinget ska verka för ett tätare samarbete med berörda myndigheter för att öka livskvaliteten för särskilt utsatta grupper.
- Alternativa aktörer ska tillföra ett mervärde för landstinget och bidra till stärkt välfärd i regionen.
- Vi värnar anställningstryggheten, vid upphandling ska därför offentlighetsprincipen värnas samt rätten till meddelarfrihet och kollektivavtal säkerställas för personalen.
- Vi fortsätta vill stimulera en ökad användning av mobila närvårdsteam för exempelvis äldre, multisjuka och barn.
- Vi ska verka för att kvälls- och helgöppna mottagningar införs inom närvården i hela länet.
- Vi ska verka för att minimera behovet av så kallade hyrläkare.

En säker, effektiv och högkvalitativ vård fri från kö

Hälso- och sjukvården i Sörmland ska kännetecknas av hög kvalitet och patientsäkerhet, god tillgänglighet, bra bemötande och valfrihet. Alla medborgare ska ha rätt till en god hälso- och sjukvård som ges efter behov och är solidariskt finansierad. Det medicinska behovet, inte betalningsförmågan eller privata försäkringar, ska vara bestämmande för vilken vård som ges.

Vi vill arbeta för att korta köerna för alla. Vi kommer inte att acceptera gräddfiler i hälso- och sjukvården. Vi avser att intensifiera det framgångsrika arbetet med att korta köerna som inletts i Landstinget Sörmland under innevarande mandatperiod och kommer som ett led i detta att skärpa vårdgarantin ytterligare för besök till specialist och behandling, från dagens 90 dagar till 60 dagar. Målet för oss socialdemokrater är en sjukvård utan köer och väntetider därför skärper vi vårdgarantin ytterligare för mandatperioden 2014-2018 till 30 dagar. Vård och

omsorg ska vara lätt att få kontakt med och tillgänglig när man behöver den. Patienten måste alltid stå i centrum för all behandling. För att klara det krävs inte bara ekonomiska satsningar. En patient ska få en tid för operation eller behandling i samband med att behov har konstaterats.

En av sjukvårdens största utmaningar och möjligheter är att utveckla kvalitetsarbetet för att öka patientsäkerheten. Verksamhetsutveckling i form av tydligare kunskapsstyrning och styrning mot kvalitetsmål samt bättre rutiner, logistik och flöden ökar kvaliteten och minskar kostnaderna. Alla delar av sjukvården ska arbeta med kvalitets- och verksamhetsutveckling. Målet för sjukvården är en effektiv sjukvård med högsta möjliga medicinska säkerhet och kvalitet grundad på evidensbaserad vård samt länsgemensamma indikationer och prioriteringar. Vi avser att inleda ett omfattande arbete med fokus på kvalitet i varje del av vården för att förbättra patientsäkerheten och för att erbjuda patienterna rätt behandling genom att bättre utnyttja sjukvårdens resurser.

- Vi avser utveckla och modernisera tidbokningssystem inom alla landstingets hälso- och sjukvårdsverksamheter.
- Vi avser skärpa vårdgarantin ytterligare för besök till specialist och behandling, från dagens 90 dagar till 60 dagar under mandatperioden och till 30 dagar för mandatperioden 2014-2018.
- Läkare och annan vårdpersonal ska under mandatperioden ges mer tid för patientnära arbete. Det administrativa arbetet för läkare och sjuksköterskor ska minskas i syfte att öka patienttiden.
- Vi vill verka för att införa ett system där patienten samtidigt med remiss från hälsocentralen också får en tid för besök på sjukhuset.
- Vi avser att inleda ett omfattande arbete med fokus på kvalitet i varje del av vården för att förbättra patientsäkerheten och för att erbjuda patienterna rätt behandling genom att bättre utnyttja sjukvårdens resurser.
- Arbetet med teamtänkandet kring patienten ska utvecklas på alla nivåer inom vården genom tvärdisciplinär samverkan och en samlad kompetens kring patienten.

En trygg och tillgänglig akutsjukvård

För den som är i akut behov av vård är det viktigt att få vård snabbt. Den som bedöms ha mest akut behov av vård ska få komma in först. På akuten ska man ges ett gott bemötande och tydlig information om aktuella väntetider och när man beräknas få vård. Så väl personal som miljö ska kommunicera ett gott värdskap gentemot de som tvingas sitta i väntrummet. Arbetet med att korta väntetiderna på länets akutmottagningar att ha högsta prioritet.

Vi vill vidareutveckla det påbörjade arbetet med införandet av akutläkartjänster på Mälarsjukhuset, med målsättningen att projektet på sikt ska omfatta Sörmlands samtliga akutmottagningar. Vi vill dessutom satsa ytterligare på att utveckla triage på länets akutmottagningar, ett kvalitetssäkrat system som förenklar och effektiviserar omhändertagandet av patienten och motverkar att denne slussas runt i systemet.

För att lindra trycket på länets akutmottagningar vill vi intensifiera arbetet med rätt vård på rätt nivå. Sortering på rätt vårdnivå innebär främst förstärkningar inom primärvården i syfte att ge den enskilde patienten ett snabbare omhändertagande och ett bättre utnyttjande av sjukvårdens resurser. Vi kommer också att verka för att införa direktinskrivning till sjukvårdsavdelningar för barn och äldre patienter som söker akutvård. Detta för att lindra och underlätta för dessa patientgrupper.

- Vi avser intensifiera arbetet med att öka tillgängligheten på länets akutmottagningar.
- Vi avser vidareutveckla det påbörjade arbetet med införandet av akutläkartjänster på Mälarsjukhuset, med målsättningen att projektet på sikt ska omfatta Sörmlands samtliga akutmottagningar.
- Vi vill stärka arbetet med rätt vård på rätt nivå, så kallad *triage*.
- Ingen ska behöva vänta mer än 4 timmar på akuten

Landstinget Sörmland ska ha landets bästa utveckling av psykisk hälsa

Ett helhetsperspektiv måste prägla synen på psykisk ohälsa och ansvaret för den ska ingå som en naturlig del i närvården. Människor ska få hjälp på lika villkor oavsett fysisk eller psykiska symptom.

Vi vill prioritera psykiatrin och framförallt för de människor som idag lever med psykisk sjukdom och funktionsnedsättningar. Arbetet med att utveckla psykiatrin bör ske i nära samarbete med patienter och patientorganisationerna. Vårdkedjan ska säkerställas genom nära samarbete mellan berörda aktörer. Det är lika naturligt att få vård för en depression som för ett benbrott.

Den psykiska hälsovården inom närvården måste kraftigt förbättras. Hälsocentralerna ska bli mer tillgängliga för människor med psykisk ohälsa och fler yrkeskategorier inom närvården ska arbeta i psykosociala team. Evidensbaserad vård ska vara vägledande inom psykiatrin. Socialstyrelsens riktlinjer för behandling ska användas i de psykiatriska verksamheterna. Människor med komplexa vårdbehov som funktionsnedsättning, kroniska sjukdomar, neuropsykiatriska problem eller missbruk ska ges samma möjligheter som andra att få psykiatrisk hjälp.

Barn- och ungdomspsykiatrin ska prioriteras och stärkas. Det är centralt att barn och ungdomar som har det svårt fångas upp tidigt för att tillräckliga insatser ska kunna erbjudas. Våra äldres behov av psykisk hjälp måste mötas på ett bättre sätt. Vi vill att öppen och sluten äldrepsykiatrisk specialistsjukvård ska inrättas. Särskild hänsyn ska därvid tas till de människor som har en annan bakgrund än svensk. Vi vill även fokusera på de anhöriga som idag gör stora insatser för sin nära. Välfärden inom detta område vilar till stor del på dem. Deras rättigheter måste också vägas in.

Missbruk och beroendevård är en komplex verksamhet, därför är det viktigt att samverkan mellan landstinget och kommunerna stärks i syfte att erbjuda bedömning, behandling, tillnyktring och abstinensbehandling. I detta arbete ska kvinnors missbruk och missbruksvård särskilt beaktas.

- Möjligheterna till rehabilitering för människor med psykisk ohälsa måste förbättras.
- Vi vill stärka arbetet med att bekämpa fördomar kring fysiska och psykiska funktionsnedsättningar och sjukdomar.
- Karsudden har en särställning inom landstinget då sjukhuset har ett regionuppdrag. Vi anser att Karsuddens ställning i regionen ska stärkas då detta gynnar landstinget såväl verksamhetsmässigt som ekonomiskt.
- Vi avser att vidareutveckla de psykiatriska öppenvårdsteamerna.
- Vi ska verka för inrättandet av mellanvårdsformer och sviktplatser i samverkan med kommun och brukar- och patientorganisationer.
- Slutenvården ska vara flexibel och erbjuda kontinuitet.
- Vår ambition är att mobila team med psykiatrisk kompetens inrättas i länet.
- Vi ska verka för att ett psykiatriskt kompetenscenter inrättas i Katrineholm.
- Möjlighet för närvården att konsultera specialistpsykiatrin ska utvecklas.
- Psykolog- och kuratorkompetens ska stärkas inom närvården.
- Vi avser att stärka barn- och ungdomspsykiatrin. Tillgängligheten ska vara hög och väntetiderna korta.
- Vi ska verka för att utveckla vården för unga vuxna med ätstörningar.
- Vi ska verka för att särskilda äldreteam inrättas inom närvården för att upptäcka psykisk ohälsa hos äldre.

- Vi ska verka för att öppen och sluten äldrepsykiatrisk specialistsjukvård finns i Landstinget Sörmland.
- Brukar- och anhörigperspektivet inom den psykiatriska vården ska bli starkare i Landstinget Sörmland.
- Vi avser att utveckla missbruks- och beroendevården utifrån kvalitet och tillgänglighet
- Landstinget ska följa invandrares/flyktingars psykiska hälsa och utveckla kompetensen kring denna.

En god tandvård för alla

God mun- och tandhälsa har länge varit en klassfråga i Sverige. Det är oacceptabelt och det tänker vi ändra på. Ett steg på vägen mot en god tandvård för alla är abonnemangstandvård där den enskilde erbjuds räntefri delbetalning i abonnemangsform och därmed har kontroll över sina månatliga kostnader och inte behöver riskera att prioritera bort lagning av tänderna på grund av höga kostnader. Frisktandvårdskonceptet ska fortsätta för att uppnå en bättre munhälsa och behålla tänderna friska. I detta arbete utgör abonnemangstandvård en central beståndsdel.

Tandhälsa är en hälsofaktor och betyder mycket för medborgarens livskvalitet. Den fria barn- och ungdomstandvården är framgångsrik och ger i grunden en god tandhälsa. Arbetet bland barn och ungdomar för att förebygga tandskador bör fortsatt prioriteras högt. Många unga personer slutar besöka tandvården åren efter att den fria ungdomstandvården upphör med en sämre tandhälsa som resultat. Vår ambition är att förlänga den fria barntandvården så att unga vuxna, upp till det år de fyllt 24, omfattas av den fria tandvården.

- Landstinget ska stimulera ett fortsatt införande av abonnemangstandvård.
- Vår ambition är att förlänga den fria tandvården för ungdomar från 19 till 24 år.

Äldres hälsa i fokus

Hälso- och sjukvården står inför stora utmaningar inte minst med tanke på den demografiska utvecklingen. Antalet äldre kommer bli fler och vi kommer att leva längre. Det är en positiv utveckling för individen och samhället. Men det kostar också mycket pengar. Den svenska hälso- och sjukvården har tidigare stått inför liknande stora utmaningar och vårt vårdssystem har visat att man klarar det.

För att möta denna utmaning avser vi ta fram en handlingsplan med en noga analys av de framtida vårdbehoven och utifrån denna forma hälso- och sjukvården i Sörmland. I arbetet kommer vi att tillgodose äldres vårdbehov. Kontinuitet och

tillgänglighet i närvården och en bra samverkan med kommunernas vård och omsorg kommer att vara vägledande i detta framtidsinriktade arbete. Viktiga utvecklingsfrågor är att stärka den geriatriska kompetensen i närvården, resursmässigt stärka den internmedicinska vården vid våra sjukhus, öka kvaliteten och säkerheten i läkemedelshanteringen, arbeta för läkarmedverkan på särskilda boenden samt öka tryggheten för den enskilde kring vårdansvaret vid utskrivning från sjukhusen.

- Vi avser att rikta fokus mot äldres hälso- och sjukvård och läkemedelsanvändningen för att förbättra tillgängligheten, öka tryggheten och öka den medicinska säkerheten.
- Vi ska verka för att kompetensen kring äldres hälsa ska förstärkas och förbättras inom närvården.
- Landstinget ska ta ansvar för ett utökat samarbete med kommunerna för att skapa en likvärdig vård och rehabilitering för de äldre i hela länet.
- Vår ambition är att det etableras närsjukvårdsavdelningar vid sjukhusen där patienter från den kommunala vård och omsorgen, efter bedömning av primärvårdsläkare, läggs in direkt på sjukhus utan att först passera akuten.
- Vi ska verka för att särskilda äldrevårdsavdelningar inrättas på sjukhusen där äldre kan få tillgång till vård från olika medicinska specialiteter.
- Vi vill att äldre med mer än fem läkemedel årligen ska ha en läkemedelsgenomgång.

Förbättra barn och ungdomars hälsa

Alla barn har rätt att känna sig delaktiga, trygga och få en god start i livet. En trygg och säker vård för barn och ungdomar är en viktig del av vårt välfärdssamhälle. Den grundläggande barnhälsovården ska finnas inom närvården och kopplingen mellan vårdens olika barnverksamheter ska vara enkel.

Socialdemokraterna vill sträva efter ett fördjupat samarbete mellan landstinget och länets kommuner, exempelvis inom skolhälsovården och förskoleverksamheten, för att åstadkomma goda uppväxtvillkor för länets barn och ungdomar.

Barnhälsovården är och ska vara avgiftsfri. Vi vill vidareutveckla hemsjukvården till att gälla hela länet. Man ska inte – om det inte verkligen behövs – tvingas åka till sjukhuset för att få träffa en barnläkare. Barnfamiljer ska kunna få besök hemma av en mobil läkare, när behov finns.

Ett viktigt stöd för nyblivna föräldrar är en god och lättillgänglig BVC-verksamhet som innefattar den föräldrautbildning som landstinget idag bedriver och som bör breddas, utvecklas och revideras utifrån en bredare syn på föräldraskapet.

Ungdomar måste ha rätt att på ett enkelt sätt och som passar dem få råd och stöd i viktiga samlevnadsfrågor. Ungdomsmottagningarna skall vara öppna för alla frågor och alla individer. Kompetens att möta HBT-personer (homo-, bi- och transpersoner) ska finnas inom ungdomsmottagningen. Vi kommer sträva efter att öppettiderna anpassas till ungdomars behov. Vi vill kunna erbjuda tillgängliga ungdomsmottagningar i hela länet. Vi vill fortsätta utveckla ungdomsmottagningarna tillsammans med kommunerna och verka för att ge förutsättningar för en större grad av utåtriktade aktiviteter.

- Barn och ungdomars hälso- och sjukvård ska vara avgiftsfri.
- Det ska vara möjligt att få konsultation av barnspecialist i närvården.
- HBT-kompetens ska stärkas inom ungdomsmottagningarna.

Sveriges mest jämställda landsting

Som ett feministiskt parti vill vi se till att genusperspektivet får en central roll även i den medicinska världen. Kvinnor har sämre tillgång än män till en rad olika vårdformer och drabbas oftare av kvalitetsbrister och problem i vården. Utgångspunkten är att all vård ska vara jämställd, allt annat är oacceptabelt.

- En likvärdig och jämställd vård förutsätter en förbättring i beaktandet av såväl kvinnors som mäns olika vårdbehov och vårdens bemötande, varför detta arbete ska prioriteras. Könsspecifika skillnader vad gäller diagnostik, behandling och bemötande ska vara motiverade.
- Genusperspektivet ska uppmärksammas i landstingets egen fortbildning och utbildning. Internutbildning för att höja genuskompetensen ska genomföras inom vårdorganisationen.
- Vi avser att, utifrån en lönekartläggning, arbeta fram ett program för hur vi går från ojämlika löner till lika lön för lika arbete inom landstinget.

Ett HBT-kompetent landsting

HBT är ett samlingsbegrepp för homosexuella, bisexuella och transpersoner som grupp. Under senare år har HBT-personers livsvillkor förbättrats på flera områden. Det har lett till att fler HBT-personer idag lever öppet, ingår partnerskap och skaffar barn. Det ställer nya krav på samhällets service, inte minst inom hälso- och sjukvårdens område. Kunskapen kring HBT-personers hälsa och ohälsa är bristfällig och ohälsan är alltjämt större bland gruppen HBT-personer än bland heterosexuella. Många HBT-personer upplever dessutom att de blir diskriminerade och dåligt bemötta när de söker vård.

Vård på lika villkor kräver att gruppen HBT-personer bemöts med samma respekt och professionalism som heterosexuella. Det kräver också ett synliggörande och ständigt ifrågasättande av den i samhället gällande heteronormen. Att även landstinget präglas av en heteronorm finns ännu många tydliga exempel på. Ett sådant är Regelverket kring IVF (inseminationsbehandling) som idag utgår från att de sökande lever i en heterosexuell parrelation och därför baseras på antal försök per par.

Det ställer i sin tur krav på ökad kunskap om de särskilda villkor och förutsättningar som HBT-personer har med sig när de söker vård. För att motverka diskriminering och verka för likabehandling krävs det ökad HBT-kompetens och kunskap bland personal och arbetsgivare.

- Vi avser att fortsätta satsa på utbildningsåtgärder för att öka kunskapen inom landstinget när det gäller bemötandet av HBT-personer inom sjukvården.
- Vi vill fortsätta kvalitetssäkra alla våra verksamheter utifrån landstingets HBT-policy.
- Vi vill att regelverket kring IVF ska reformeras så att antalet landstingsfinansierade inseminationsförsök baseras per potentiell individ och inte per par.

Ökad kunskap och bättre bemötande av misshandlade och våldtagna

Antalet personer som är utsatta för våld och hot i nära relationer har ökat på ett oroväckande sätt de senaste åren. Framförallt gäller det unga kvinnor.

- Vi ska verka för att handlingsplaner för omhändertagandet av patienter utsatta för våld i nära relationer och den krets av personer som närmast påverkas av våldet ska utarbetas och implementeras i sjukvårdens arbete. I detta arbete ska barnperspektivet särskilt beaktas.
- Vi ska arbeta för att öka kunskapen om bemötande och behandling av våldtagna och misshandlade kvinnor. Detta arbete ska ske i dialog med länets kvinnojourer.

Tillgänglighet, trygghet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Den nationella handlingsplanen för handikappolitiken har som mål att Sverige ska vara fullt tillgängligt för personer med funktionsnedsättning år 2010. Aktiva åtgärder är en nödvändig förutsättning för att landstingets verksamheter ska leva

upp till handlingsplanens målsättningar. Särskilt fokus ska riktas på barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

- Vi avser att förstärka samarbetet mellan habilitering och hjälpmedel, barn- och ungdomspsykiatri samt barnkliniken.
- Vi ska verka för att tillgången till läkare, eller annan specialist, för barn- och ungdomshabiliteringens räkning ska säkerställas.
- Vi ska verka för full tillgänglighet för alla inom alla landstingets verksamheter.
- Landstinget ska bli bättre på att upprätta individuella vårdplaner.
- Vi ska verka för hög kompetens för att upptäcka neuropsykiatriska funktionsnedsättningar samt att mycket snabbt genomföra NP-utredningar för att kunna ställa diagnos och sätta in lämplig behandling.

Ett grönt och miljösmart landsting

Landstinget Sörmland ska intensifiera miljöarbetet. Samarbete mellan folkhälsoarbete och miljöarbete ska utvecklas så att det kan främja en långsiktig hållbar utveckling såväl ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Arbetet med att miljöanpassa alla delar av landstingsverksamheten ska fortsätta. Det handlar exempelvis om de anställdas resor till och från arbetet. Den framtida utbyggnaden av våra transportsystem måste skapa bästa möjliga förutsättningar för att en ökad andel av resandet och transportererna kan ske med minsta möjliga miljöbelastning.

Dagens användning av läkemedel ökar drastiskt. Överblivna läkemedel som kastas i hushållssoporna eller spolats ner i avloppet gör stor skada i naturen. Miljöfarliga substanser sprids i sjöar och markområden där de har negativa effekter på såväl växter, djur och människor. Mätningar kring detta har påbörjats och vi ska arbeta för att under mandatperioden bättre ta hand om detta.

Klimatfrågan är en av vår tids största utmaningar. Vi måste ta vårt ansvar och arbeta för att bryta beroende av fossil energi. Redan idag har Landstinget Sörmland kommit långt och vi avser fortsätta arbetet med att klimatanpassa landstingets verksamheter. De allra flesta av landstingets fastigheter värms upp med bränslen som inte är fossila. Såväl värme- som elenergianvändningen har minskat i våra verksamheter. Upphandlingen av tjänstebilar sker genom hårda miljökrav. Vi avser emellertid att ytterligare intensifiera miljöarbetet.

Som ett steg i arbetet med att miljöanpassa arbetet och samtidigt öka kvaliteten för vår personal och våra patienter vill vi också satsa på att ställa om och satsa på

god, närproducerad och ekologisk mat till våra vårdavdelningar, skolor och restauranger.

- Vi avser att fortsätta arbetet för att miljöanpassa alla delar av landstingsverksamheten, genom återkommande strukturerat miljöarbete.
- Vi avser att aktivt medverka till att klimatmålen för Sörmland uppnås.
- Vi vill att läkemedelskommitténs rekommendationslista ska väga in miljöaspekter.
- Vi ska verka för att ett nationellt pantsystem införs i syfte att öka graden av återlämning av överblivna läkemedel som har betydande miljöpåverkan.
- Vi avser under mandatperioden energideklarera samtliga verksamheter i syfte att finna mer miljösmarta, energieffektiva och långsiktigt hållbara alternativ.
- Vi vill också ställa om och satsa på god, näringsrik, närproducerad och ekologisk mat till våra vårdavdelningar, skolor och restauranger. Målsättningen är att all den mat som serveras på sikt ska vara ekologisk och/eller närproducerad.

Mönsterarbetsgivare

Personalen är landstingets främsta tillgång. I mötet med befolkningen i länet är personalens kunskap, erfarenhet och engagemang grunden för en god hälso- och sjukvård. Landstinget Sörmland ska vara en attraktiv arbetsplats där personalen trivs, utvecklas och uppmuntras att ta egna initiativ. Att arbeta i landstinget ska innebära möjlighet att utveckla sig själv i arbetet och ha inflytande över det egna arbetet. Olika arbetstidsmodeller ska utvecklas efter verksamheternas förutsättningar och behov. Som god arbetsgivare ska landstinget tillgodose

och stimulera sina medarbetares utvecklings- och utbildningsbehov utifrån den enskilda medarbetarens och arbetsplatsens behov. Kopplingen till arbetsinsats, utbildning, ansvar och arbetsinsats för verksamhetens måluppfyllelse ska vara tydlig i landstingets lönepolitik. Lönesättningen ska vara tydlig, rättvis och jämställd.

Sjukfrånvaron ska minska genom ett fortsatt arbete med arbetsmiljö och möjlighet för medarbetarna att påverka det egna arbetet. Arbetsorganisationen ska utformas så att den främjar en god hälsa hos medarbetarna. Timanställningar och vikariat ska i största möjliga utsträckning omvandlas till fasta anställningar. Deltidsanställningar ska i största möjliga utsträckning övergå till heltid.

Integration är en viktig del i arbetet med att bli en mönsterarbetsgivare. Dagens samhälle är mångkulturellt och social sammanhållning mellan olika grupper i samhället är av största vikt.

Utifrån ett personalpolitiskt perspektiv är det viktigt att sysselsättningsnivå ökar bland människor med utländsk bakgrund då denna grupp inte är en fullt använd kompetens-, resurs- och rekryteringsbas.

- Principen om lika lön för likvärdigt arbete ska vara vägledande i landstingets lönepolitik. Lönesättningen ska vara tydlig, rättvis och jämställd.
- Medarbetarna ska få ökat inflytande över sin arbetsplats. Personalen ska vara delaktig i planeringen och ha inflytande över sitt eget arbete.
- Sjukfrånvaron ska minska genom ett fortsatt arbete med förbättrad arbetsmiljö.
- Den administrativa arbetsbördan ska minska för läkare och sjuksköterskor i syfte att öka deras tid med patienten.
- Vi avser att främja tillvaratagandet av den kompetens som personal med utländsk bakgrund innehar.
- Vi avser att främja integration genom att definiera och undanröja strukturella hinder som förhindrar en mångkulturell personalsammansättning.
- Vi ska verka för att landstinget genomför en kartläggning av hur många som har ofrivillig deltidsanställning för att sedan successivt börja erbjuda heltidsanställning.
- Vi ska verka för att landstinget genomför en kartläggning av i vilken utsträckning som visstidsanställning tillämpas. En handlingsplan för att motverka visstidsanställningar ska därefter arbetas fram.
- Vi ska verka för att landstinget aktivt arbetar för och stimulerar till att personalen fortbildar sig inom bristyrken som finns hos landstinget. Kompetensutveckling ska ingå som en naturlig del i arbetet.
- Vi avser att skapa en intern arbetsförmedling i syfte att öka rörligheten, skapa en helhetssyn kring långtidssjukskrivnas möjlighet att återgå i arbete och underlätta för personer med funktionsnedsättning att få anställning.
- Vi ska verka för att friskvård på arbetstid möjliggörs.

En tydlig regional aktör för ett framåtsyftande och långsiktigt hållbart Sörmland

I Sveriges politik för tillväxt är en viktig förutsättning att de regionala och lokala intressenterna tar ansvaret för den regionala tillväxten. För att klara dessa utmaningar och göra Sörmland till en attraktiv, konkurrenskraftig del av Stockholm-Mälardalen måste våra gemensamma insatser ha en tydlig inriktning. Regional utveckling sker i samspel. Socialdemokraterna ska verka för att stärka och samla de regionala aktörer som är involverade i Sörmlands och regionens utveckling. Inom ramen för detta arbete ska Landstinget Sörmland verka för ett fördjupat samarbete med Stockholms län, Västmanland och Örebro län i syfte att finna samordningsvinster.

Sörmland ska vara en attraktiv del i en expanderande Stockholm-Mälardalenregion. För att det skall fungera för både företag och människor krävs att hela regionen hänger samman funktionellt, d v s med kommunikationer, infrastruktur, boende, utbildning, arbete och fritid. Detta kallar vi regionförstoring och det vill vi stimulera samtidigt som vi måste förhindra de nackdelar som följer med, t ex långa pendlingsresor och uttunning av arbetsmarknaden i mindre orter men vi måste också samverka över andra länsgränser när det gynnar Sörmland och våra innevånare.

Fler sörmlänningar måste få tillgång till en större arbetsmarknad. Näringslivet och den offentliga sektorn i Sörmland behöver tillgång till ökad kompetens. Detta betyder en ökad rörlighet. Alltfler är också beredda att arbetspendla därför behövs stora satsningar på infrastrukturen, både vägar och järnvägar. Det gäller inte bara över länsgränserna utan även inom länet behöver rörligheten underlättas.

Idag finns resurser i Mälardalsregionen för en mer kraftfull regional utvecklings- och tillväxtpolitik, men resurserna är splittrade på olika aktörer. Vår politik för regional utveckling består i att skapa goda förutsättningar för kommunikation, rikt kulturliv, god samhällsservice samt god miljö. Det förutsätter att det finns en i grunden välutvecklad infrastruktur och kollektivtrafik. Socialdemokraterna avser därför verka för att bli en tydligare aktör i debatten om den regionala infrastrukturen och kollektivtrafiken. Inom de fora och genom de samarbetsorgan i vilka landstinget ingår kommer vi aktivt att verka för beslut och lösningar som bäst gynnar Sörmlands behov och den sörmländska hälso- och sjukvårdens intressen.

Om Sörmland inte bara skall låta arbetskraften pendla eller flytta måste fler nya jobb skapas i både nuvarande och nya branscher. När konjunkturen vänder behövs rätt kompetens på de kommande jobben. Den sörmländska arbetskraften behöver höja sin kompetens och företagen måste ta aktiv del i matchningen på arbetsmarknaden. Om arbetskraften ska bli konkurrenskraftig behövs även en mer individuellt anpassad utbildning. Samhället kan medverka till att skapa en bättre infrastruktur för lärande på olika nivåer. Attityden till lärande måste förändras så att fler ungdomar skaffar sig högre utbildning och fler vuxna måste inse att ett livslångt lärande är nödvändigt.

Samtidigt måste nyföretagande och småföretagande stimuleras. I första hand måste attityden till entreprenörskap och eget företagande ändras. I Sörmland har

vi varit vana att ta anställning inte att starta eget företag. Det har även påverkat vårt sätt att se på egna företagare och entreprenörer. Denna attitydförändring kommer att ta tid men det är viktigt att börja nu och börja med våra ungdomar. Ett annat sätt att stimulera till fler växande företag är att stödja utvecklingen av innovationer, d v s att ta hand om nya affärsidéer. Genom att ge möjlighet till experthjälp och annat stöd kan nya idéer, både inom företag och bland uppfinnare, skapa nya arbetstillfällen i Sörmland. En förutsättning för detta är ett bra samarbete mellan företagen och våra högskolor och universitet. En utvecklad FoU-verksamhet hos högskolan är ett område måste stimuleras.

De internationella möjligheterna inom och utom EU ska vara en naturligt integrerad del av Landstingets vardagsarbete. Landstinget ska därför ha en tydlig och aktuell omvärldsbevakning för att kunna möta förändringar i omvärlden på ett professionellt sätt. Nyckeln till regional utveckling och tillväxt är att ha en hög kunskap och kompetens om sin omvärld.

Landstinget ska vidare stärka sin roll som en regional aktör på det socialpolitiska området och ta ett betydande ansvar för att samla kommuner, brukare och patienter i syfte att minimera risken för att någon hamnar mellan stolarna.

- Vi avser att bli mer aktiva i de samarbetsorgan där landstinget medverkar, för att tydligare och mer kraftfullt driva frågor som är viktiga för Sörmland.
- Landstinget ska ta ett betydande ansvar för att samla kommuner, brukare och patienter inom det socialpolitiska området i syfte att minimera risken för att någon hamnar mellan stolarna.
- Vi ska verka för att landstinget har en tydlig och aktuell omvärldsbevakning för att kunna möta förändringar i omvärlden på ett professionellt sätt.
- De internationella möjligheterna inom och utom EU ska bli en naturligt integrerad del av landstingets vardagsarbete.
- Vi ska ställa tydliga krav på att utveckla och öka resandet med kollektivtrafiken för att därigenom minska bilåkandet och kommer under mandatperioden att verka för att länets knyts ihop med hjälp av tågtrafik.
- Tågtrafiken "UVEN" måste långsiktigt säkerställas
- En gemensam taxa för tågtrafiken i Mälardalen måste införas
- Kollektivtrafiken i länet ska samordnas mellan trafikslagen för att få en större nytta
- Ostlänken måste bli en första etapp i utbyggnaden av höghastighetsbanor

- Västra stambanan måste rustas för att klara både person- och godstrafik
- Svealandsbanan måste få dubbelspår på hela sträckan
- TGOJ-banans utvecklingsmöjligheter måste prövas
- Utvecklingen av logistiknäringen i länet ska stödjas
- Oxelösunds Hamn ska bli en viktig del i en dynamisk Österjöutveckling
- Bredbandsnätet skall utvecklas och användas för att skapa effektivare kommunikation och nya företag
- Utveckla en god infrastruktur för vuxnas lärande i Sörmland med högskola, Yrkeshögskola (KY-utbildning), Komvux samt många andra utbildningsanordnare
- Säkerställ tillgång till en god grundläggande utbildning för ungdomar
- Förbättra dialogen mellan arbetsgivare och utbildningsanordnare
- Stärk Mälardalens Högskola som motor för hela Sörmland utveckling
- Satsa på sörmländsk innovationsverksamhet
- Skavsta flygplats utnyttjas som resurs för utveckling av besöksnäringen

Ett levande och progressivt kulturlän

Landstingets Sörmlands tydliga kulturprofil ska utvecklas ytterligare. Kulturens stora egenvärde för mänsklig utveckling och hälsa är en primär grund för att utveckla ett hållbart samhälle. Alla medborgare ska aktivt kunna delta i kulturlivet. I Sörmland ska det finnas ett levande kulturliv som stimulerar till kreativitet och förnyelse. Kulturen ska såväl inspirera som inspireras av och ge bidrag till den nationella och internationella kulturen. Kulturen och föreningslivet har ett ansvar för folkbildningen. I detta ligger även uppdraget att värna demokratin, visa respekt för oliktankande, bejaka mångfald och försvara yttrandefriheten.

Sörmland har en rik folkbildnings- och folkhögskoletradition som vi vill bevara och främja. Folkbildningen ger många människor ett nödvändigt utbildningsalternativ som bidrar till personlig utveckling och berikar många människors livskvalitet samt kan leda vidare till högre studier.

Att skapa mötesplatser för ungdomar där idéer och åsikter möts och diskuteras är en investering för framtiden. Genom att värna stödet till ungdomsorganisationerna tar landstinget ett ansvar för att ge dessa praktisk möjlighet till att vara med och forma samhällsutvecklingen. Engagemang ger förståelse vilket leder till ett bättre samhälle för alla.

- Landstingets kulturprofil ska stärkas under mandatperioden varvid budskapet om kulturens stora egenvärde för mänsklig utveckling och hälsa är en primär grund för att utveckla ett hållbart samhälle ska förstärkas.
- Kulturen ska också betraktas och behandlas som en viktig del av det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet.
- Vi ska verka för att landstinget genomför utbildningsinsatser i syfte att öka kulturkompetensen inom hälso- och sjukvården.
- Vi ska verka för att satsningar sker på nyskapande kultur och kulturprojekt.
- Vi ska verka för att nya arenor för mötet mellan befolkning och kulturen skapas.
- Vi avser att lägga särskild vikt vid barn- och ungdomskulturen och kommer därvid att sträva efter att de fria kulturupplevelserna breddas till att omfatta även gymnasieungdomar. Tillsammans med kommunerna ska vi verka för att detta ska omfatta även elever i fristående skolor.
- Vi avser att utveckla samarbetet med Stockholms och Västmanlands läns landsting i fråga om film.
- Vi avser att värna stödet till ungdomsorganisationerna.
- Vi ska verka för att mångfalden i föreningslivet stärks.
- Vi ska verka för att landstinget blir en ännu tydligare kulturpolitisk aktör i regionen genom ökad samverkan.